

Remissvar – Framtidens teknik i omsorgens tjänst SOU 2020:14

Forskningsrådet för Hälsa, arbetsliv och välfärd, Forte, har erhållit ovan rubricerade betänkande för yttrande.

Utöver Fortes allmänna synpunkter på betänkandet som helhet, kommer vi att koncentrera vårt remissvar till de delar som direkt berör Forte och som är relevanta för Fortes myndighetsuppdrag. Synpunkterna sammanfattas nedan.

Sammanfattning av Fortes synpunkter

Forte anser att utredningen om välfärdsteknik i omsorgen är högaktuell, viktig och att digitaliseringen kan bidra till olika typer av positiva effekter för äldre, personal och verksamheterna som sådana. Vi vill understryka betydelsen av forskningens möjligheter att bidra till relevant kunskap på de områden som tas upp i utredningen. Detta gäller inte minst praktiktäna och utmaningsdriven forskning. Att främja samverkan i forskning och att bidra till ökat nyttiggörande av vetenskaplig kunskap ingår i Fortes verksamhet. Mot bakgrund av detta och utifrån Fortes samordningsansvar vad gäller forskning inom äldreområdet vill vi särskilt föra fram följande:

Forte tillstyrker utredningens förslag om inrättandet av ett strategiskt forsknings- och innovationsprogram med fokus på hälsa, vård, omsorg och teknik. Samverkan mellan forsknings- och innovationsfinansierande myndigheter är centralt för att uppnå målen med ett sådant program och Forte bör spela en viktig roll i detta. För ett program som syftar till att både öka kunskapen och att minska genomförandegapet är samverkan med policy-, praktik- och brukarnivå också viktig.

Forte ser mer tveksamheter i utredningens förslag om att inrätta ett nationellt centrum för äldreomsorgen. Det finns stora oklarheter i förslaget när det gäller organisation och funktionssätt, något som gör att vi inte kan ta ställning till förslaget i sin nuvarande form. Behovet av stöd för kunskapsutveckling i äldreomsorgens praktik är betydande, men hur detta ska adresseras behöver utvecklas mer.

Allmänna synpunkter

Forte anser att utredningen om välfärdsteknik i omsorgen är högaktuell, viktig och att digitaliseringen kan bidra till olika typer av positiva effekter för äldre, personal och verksamheterna som sådana. Forte har sedan många år tillbaka ett särskilt uppdrag att främja långsiktig forskning inom äldreområdet, och den forskning som finansierats spänner över områdena hälsa, vård, omsorg och teknik. Vi vill understryka betydelsen av forskningens möjligheter att bidra till relevant kunskap på de områden som tas upp i utredningen.

Forte vill också påpeka att det är en brist att utredningen inte haft fler perspektiv på problemställningar, analyser och förslag på (politiska och juridiska) åtgärder för att

främja införandet av välfärdsteknik. Eftersom äldre inte är en homogen grupp ser förutsättningar och behov olika ut för olika grupper liksom för olika individer. De förslag på åtgärder som kan främja införandet av välfärdsteknik för att öka äldres trygghet och stärka självständighet och livskvalitet, hade gynnats av att ha diskuterats utifrån till exempel skillnader i förutsättningar mellan olika kommuner.

Avsnitt 8.12.6 Förslag om nationellt centrum för äldreomsorgen

Forte anser att förslaget är intressant men svårt att ta ställning till i sin nuvarande form eftersom det är för outvecklat när det kommer till hur centrumet är tänkt att organiseras och fungera.

Om ett nationellt centrum för utveckling av äldreomsorgen blir verklighet bör det bli en nod för nyttiggörande av forskningen inom äldreområdet. Det ska vara en plattform för dialog och samverkan mellan forskare, brukare och andra relevanta aktörer. För att centrumet ska få stor genomslagskraft vill Forte se en tydlig koppling till forskning och forskarsamhället. Att forskningsresultat tillämpas är viktigt, och evidensbaserad kunskap behöver i större utsträckning nyttiggöras/implementeras. Det föreslagna centrumet kan ha potential att främja detta.

Avsnitt 8.14 Långsiktig kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning

Forte tillstyrker utredningens förslag att skapa ett tvärvetenskapligt nytt strategiskt forsknings- och innovationsprogram som förenar hälsa, vård, omsorg och teknik. Forte anser att det är positivt att utredningen vill se en ökad integration av forskning och innovation inom äldreomsorgen och det skulle vara viktigt för utvecklingen på området. För ett program som syftar till att både ta fram ny kunskap/innovationer och att få den användbar i praktiken är samverkan med policy-, praktik- och brukarnivå också viktig. Forte satsar mycket på att forskning och innovation ska komma till nytta och användning. Forte investerar i ökad kunskap inom implementeringsforskning och praktikinära forskning inom det nationella programmet för tillämpad välfärdsforskning, där samverkan sker mellan olika aktörer för utmaningsdriven forskning. Forte har uppdraget att nationellt samordna forskning om äldre, och har lång erfarenhet av äldreforskningsfrågor och arbete med nyttiggörande och bör vara en självklar part i ett forsknings- och innovationsprogram.

För att uppnå målen i ett forsknings- och innovationsprogram är en rimlig utgångspunkt att programmet ska genomföras i samarbete mellan forsknings- och innovationsfinansierande myndigheter. Ett exempel på en sådan samverkan är det nordiska programmet för digitalisering av offentlig sektor, som är ett samarbete mellan nordiska, baltiska och brittiska forskare och som leds av NordForsk. Fortes erfarenhet av det programmet är att formerna för samverkan mellan forsknings- och innovationsfinansierande myndigheter skulle behöva utvecklas.

Forte anser därför att de tidigare strategiska innovationsprogrammen med främst Vinnova som finansiär, inte utan vidare kan stå modell för hur det föreslagna forsknings- och innovationsprogrammet ska struktureras och organiseras. För att få ett mervärde av att integrera forskning och innovation behöver ett nytt innovationsprogram breddas och

där arbetssätt kan utvecklas som tar tillvara respektive forsknings- och innovationsmyndigheters olika styrkor och kompetensområden.

I detta ärende har generaldirektör Jonas Björck beslutat efter föredragning av forskningssekreterare Ulrika Thomsson Myrvang i samråd med huvudsekreterare Olle Lundberg.

Jonas Björck
Generaldirektör